

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku K. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o prawo do renty rodzinnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 22 listopada 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów
pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 22 listopada 2018 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez ubezpieczoną K. P. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 4 stycznia 2018 r., zmienił ten wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 5 września 2017 r. i przyznał ubezpieczonej prawo do renty rodzinnej po zmarłym H. D. od dnia 1 sierpnia 2017 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 22 listopada

2018 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: art. 67 ust. 1 pkt 2 oraz art. 67 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 69 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na potrzebę wykładni art. 69 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zdaniem skarżącego, przy wykładni tego przepisu powinna być wzięta pod uwagę rzeczywista sytuacja majątkowa i osobista rodziców zobowiązanych do utrzymywania dziecka zgodnie z zasadami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego odnoszącymi się do obowiązku alimentacyjnego (art. 135 § 1 k.r.o.). Do takiego wniosku skłania bowiem użyte w art. 69 pkt 2 lit. a ustawy o emeryturach i rentach sformułowanie „nie mogą zapewnić im utrzymania”, które w ocenie skarżącego oznacza, że nie są w stanie zapewnić dziecku podstawowych potrzeb życiowych z uwagi na całkowitą niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji, niepełnosprawność lub nadzwyczajne zdarzenia losowe. Taka sytuacja nie ma natomiast miejsca w okolicznościach niniejszej sprawy, gdyż rodzice ubezpieczonej pobierają należne im w związku z osiągnięciem wieku świadczenia, których łączna kwota umożliwia im zapewnienie ubezpieczonej utrzymania. Z tej przyczyny wymaga rozstrzygnięcia kwestia, czy w odniesieniu do sformułowania „nie mogą zapewnić utrzymania” niezbędny jest całkowity brak dochodów rodziców, czy też możliwość zapewnienia dziecku podstawowych potrzeb przy minimalnych dochodach rodziców wypełnia przesłankę „zapewnienia utrzymania”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne

skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN, 2002, nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłyby odmiennie wykładany. Wypada również dodać, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego

poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów z tej przyczyny, że przedstawiony w tym wniosku problem prawny mający uzasadniać potrzebę wykładni przepisu prawa materialnego został już rozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie sądowym. W trafnie powołanym przez Sąd drugiej instancji wyroku z dnia 7 października 2014 r., I UK 50/14 (OSNP 2016 nr 3, poz. 36), Sąd Najwyższy wyjaśnił zaś między innymi, że uwzględnienie negatywnej przesłanki renty rodzinnej po faktycznym opiece dziecka w postaci „możliwości zapewnienia dziecku utrzymania” przez rodziców wyrażnie nawiązuje do ustawowego określenia „możliwości zarobkowych i majątkowych rodziców”, o których mowa w art. 135 § 1 k.r.o. (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2007 r., II UK 229/06, OSNP 2008 nr 15-16, poz. 232). W utrwalonej judykaturze Sądu Najwyższego możliwości te należy oceniać nie tylko jako zarobki i dochody rzeczywiście uzyskiwane, lecz zarobki i dochody, które osoba zobowiązana do alimentów może i powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności, stosownie do swych sił umysłowych i fizycznych (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1959 r., III CR 212/59, OSPiKA 1960 nr 2, poz. 41 i uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej i Administracyjnej Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, OSNCP 1988 nr 4, poz. 42). Niemożność zapewnienia dziecku utrzymania przez rodziców zachodzi wówczas, gdy ze względu na szczególne warunki materialne, osobiste i rodzinne, z przyczyn od siebie niezależnych, nie mogą zapewnić dziecku utrzymania, zaś sytuacja dziecka uzasadnia jego wychowanie i utrzymanie przez osobę, która faktycznie to uczyniła (por. wyrok Trybunału Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 stycznia 1971 r., III TR 1303/70, PiZS 1972 nr 10-11, s. 121).

W dalszej kolejności Sąd Najwyższy w powołanym wyroku z dnia 7 października 2014 r., I UK 50/14, stwierdził też, że niemożność zapewnienia dziecku utrzymania powinna być (zatem) rozumiana jako niemożność wywołana okolicznościami obiektywnymi i niezawinionymi przez rodziców, np. ich złym stanem zdrowia, zaawansowanym wiekiem, niepełnosprawnością, całkowitą

niezdolnością do pracy lub zdolnością znacznie ograniczoną, długotrwałym brakiem zatrudnienia mimo jego intensywnego poszukiwania, koniecznością sprawowania osobistej opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, koniecznością sprawowania opieki nad licznym potomstwem, a także nadzwyczajnymi zdarzeniami losowymi wykluczającymi podjęcie pracy zarobkowej.

Nie jest więc tak jak sugeruje skarżący, że użyte w art. 69 pkt 2 lit. a ustawy o emeryturach i rentach sformułowanie „nie mogą zapewnić im utrzymania” należy wiązać wyłącznie z sytuacją, w której rodzice dziecka nie są w stanie zapewnić dziecku podstawowych potrzeb życiowych z uwagi na całkowitą niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji, niepełnosprawność lub nadzwyczajne zdarzenia losowe. O zaistnieniu przesłanki niemożności zapewnienia dziecku utrzymania mogą bowiem decydować również inne (przykładowo wymienione w powołanym wcześniej wyroku) obiektywnie zachodzące okoliczności, takie jak zaawansowany wiek oraz konieczność sprawowania osobistej opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem.

Nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, że Sąd Apelacyjny w pełni respektował przedstawioną wyżej wykładnię art. 69 pkt 2 lit. a ustawy o emeryturach i rentach, słusznie uzupełniając ją o przytoczone dodatkowo poglądy wyrażone w orzecznictwie sądów powszechnych i piśmiennictwie oraz przyjmując ją za podstawę oceny prawnej ustalonego przez siebie stanu faktycznego niniejszej sprawy, z którego wynikało, że rodzice ubezpieczonej pobierają jedynie świadczenia emerytalno-rentowe i nie mają możliwości podjęcia zatrudnienia ze względu na konieczność sprawowania opieki nad niepełnosprawnym synem, a ich łączne dochody są tak niskie, że nie mogliby partycypować w kosztach utrzymania ubezpieczonej. Wymaga natomiast podkreślenia, że zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest w postępowaniu kasacyjnym związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie

art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.